



## حدیث

**کلیدواژه:** حدیث، احادیث، حجیت، اعتبار.

**پرسش:** حدود اعتبار و حجیت احادیث چگونه معلوم می‌شود؟

**پاسخ:** حدود اعتبار و کیفیت بهره گرفتن از حدیث، از جمله مباحث مهمی است که همواره مورد بحث و اهتمام **محدثین** و علمای **فقه** و اصول بوده و هست.

### فهرست مندرجات

- ۱ - حجیت حدیث
- ۲ - دیدگاه‌ها درباره حجیت حدیث
  - ۲.۱ - دیدگاه اول
  - ۲.۲ - دیدگاه دوم
  - ۲.۳ - دیدگاه سوم
  - ۲.۴ - دیدگاه چهارم
  - ۲.۵ - دیدگاه پنجم
- ۳ - ادله عدم حجیت اخبار عامه
  - ۳.۱ - دلیل اول
  - ۳.۲ - دلیل دوم
  - ۳.۳ - دلیل سوم
  - ۳.۴ - دلیل چهارم
- ۴ - پانویس
- ۵ - منبع

### حجیت حدیث

اصل مطلب که حدیث، **حجت شرعی** است و در بیشتر احکام تنها وسیله شناختن وظیفه و تعیین **تکلیف** می‌باشد، قابل تردید نیست، و دلایل عقلی و قرآنی بسیار بر آن هست. [۱]

### دیدگاه‌ها درباره حجیت حدیث

اما اینکه کدام حدیث **حجت شرعی** و لازم الاتباع است، اختلاف کرده‌اند.

#### ← دیدگاه اول

عده‌ای از **فقها** احادیثی را حجت می‌دانند که به طریق **صحیح** یعنی توسط **رجال** مورد وثوق و امامی‌مذهب روایت شده و سلسله سند آن تا به **معصوم** متصل و معتبر باشد (خبر واحد، مرسل و مسند).

#### ← دیدگاه دوم

عده‌ای **حدیث حسن** و **موثق** را نیز حجت می‌دانند و در **استنباط احکام** مورد عمل قرار می‌دهند.

#### ← دیدگاه سوم

بعضی حتی **حدیث ضعیف** را در صورتی که مورد عمل و استناد جمعی از فقها باشد، معتبر می‌دانند (حسن، ضعیف و موثق).

#### ← دیدگاه چهارم

بعضی از **علمای** برجسته **شیعه**، همچون سیدمرتضی علم الهدی (م ۴۳۶ ق)، خبر واحد را حجت نمی‌دانند و فقط به حدیثی استدلالت و استناد می‌کنند که به طرق متعدد و معتبر رسیده باشد [۲]

#### ← دیدگاه پنجم

حدیثی که از طریق عامه روایت شده و مشابهی از طریق شیعه ندارد، از درجه اعتبار ساقط، و فاقد حجیت است؛ هرچند که در مباحث اعتقادی و مناظرات کلامی از باب **قاعده الزام** و احتجاج، به آنها استدلالت می‌شود.

### ادله عدم حجیت اخبار عامه

بعضی از دلایل عدم حجیت اخبار عامه بدین شرح است:

#### ← دلیل اول

**پیشوایان** دین، **ائمه اطهار** - علیهم‌السلام - ما را از گرفتن علم از آنها برحذر داشته؛ چنان‌که در بعضی **احادیث** به آیه شریفه (فلینظر الانسان الی طعامه) آدمی باید که به غذای خویش نظر کند، [۳]

(عبس، ۲۴) استدلال شده که مقصود غذای روح است و باید دقت کرد که علم خویش را از چه کسی فرامی‌گیرد [۴] و عده‌ای از علما در جوامع حدیث بابی را به این احادیث اختصاص داده‌اند. [۵] [۶] [۷]

#### ← دلیل دوم

چنان‌که قبلاً بیان کردیم، آنها سالیانی دراز از نقل و نوشتن حدیث ممنوع بودند، و پس از آنکه جعل و تحریف در احادیث کاملاً نفوذ کرد، به تدوین حدیث پرداختند، که در آن زمان راویان اصلی همگی یا بیشترشان از دنیا رفته بودند و زمان اتباع تابعین بود. [۸] بنابراین سند روایات آنها مخدوش و مشکوک است و به‌خوبی معلوم نیست این اخبار چگونه به دست آنها رسیده است؟

#### ← دلیل سوم

بسیاری از راویان عامه که از دشمنان سرسخت خاندان پیغمبر - صلی‌الله‌علیه‌وآله - هستند، مورد مدح و ستایش و اعتماد علمای ایشان واقع شده‌اند، در مقابل از کسانی که اندک گزایشی به تشیع داشته‌اند، حدیث نیاورده و یا روایت آنها را باطل و مردود شمرده‌اند! و با کلمات زنده و نسبت‌های ناروا، از ایشان یاد کرده‌اند؛ مثلاً در کتاب صحیح بخاری، از عمران بن حطان هوادار سرسخت ابن ملجم مرادی روایت بسیار آمده، و نیز از عروة بن الزبیر پسر زبیر بن العوام که از دشمنان سرسخت امیرمؤمنان علی - علیه‌السلام - بوده و برای خوشایند معاویه، دروغ‌پردازی بسیار داشته و همچنین از حریر بن عثمان که هربار به مسجد می‌رفت تا هفتاد بار حضرت امیرالمؤمنین - علیه‌السلام - را دشنام نمی‌داد، بیرون نمی‌آمد [۹] روایت‌ها آورده، ولی از ائمه اطهار - علیهم‌السلام - و اصحاب ایشان و محدثان بزرگی که معاصر آنها نیز بوده‌اند، یک حدیث هم نیاورده است، [۱۰] [۱۱] [۱۲]

#### ← دلیل چهارم

تحریف بیش از حد در احادیث عامه و تعمد در جعل احادیث مخالف با مبانی و روش شیعه، تا آنجا که از جهت عناد با شیعه برخلاف سنت قطعی نبوی فتوا می‌دهند و عمل می‌کنند؛ مانند انگشتی به دست چپ کردن، و تسنیم قبور، و ترک صلوات بر آل مجد - صلی‌الله‌علیه‌وآله - و.... منبع: دایرة المعارف تشیع، ج ۶، ص ۱۴۷.

#### پانویس

- ↑ الاصول العامة للفقهاء المقارن، ص ۱۲۱.
- ↑ الذريعة الى اصول الشريعة، السيد الشريف المرتضى (علم الهدی)، ۵۲۸ به بعد. [۱]
- ↑ عبس(۸۰)، آیه ۲۴. [۲]
- ↑ کلینی، اصول کافی، ج ۱، ص ۲۹. [۳]
- ↑ بحارالانوار، علامه مجلسی، ج ۲، ص ۲۱۴. [۴]
- ↑ وسائل الشیعة، الشیخ الحر العاملی، آل‌البیت، ج ۱۸، ص ۴۳. [۵]
- ↑ عوالم العلوم، ج ۱، ص ۵۲۲.
- ↑ الغدير، علامه امینی، ج ۶، ص ۲۹۴. [۶]
- ↑ تهذیب التهذیب، ج ۲، ص ۲۲۸.
- ↑ الغدير، علامه امینی، ج ۵، ص ۲۹۴. [۷]
- ↑ احقاق الحق، ج ۸، ص ۸۰۸.
- ↑ دراسات فی الحدیث والمحدثین، هاشم معروف الحسینی، ص ۱۶۳. [۸]

#### منبع

پایگاه حدیث نت. [۹]

رده‌های این صفحه: [حدیث شناسی](#) | [اقسام حدیث](#)